

L'aigua del Tajo: una decisió pública sense cap opció gratis

Llegiu un resum del conflicte pels cabals ecològics del Tajo i el transvasament Tajo-Segura, separeu les dades comprovables de les opinions i construïu el mapa de qui guanya i qui perd amb cada alternativa. Ningú no n'ix indemne: eixa és la lliçó.

DURADA

50 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

grups xicotets (3-4 persones)

UNITAT 1

L'economia: escassetat, elecció i cost d'oportunitat

MATERIALS

- Còpia impresa del resum de la notícia, una per grup
- Plantilla «Dades i opinions» i plantilla «Qui guanya, qui perd» impreses
- Mòbil o ordinador per grup per a comprovar una dada al BOE o a la Confederación Hidrográfica del Tajo
- Pissarra per al mapa comú d'afectats

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Escasez, necesidades y elección, Bienes, servicios y factores de producción, Coste de oportunidad y frontera de posibilidades de producción, Agentes económicos y flujo circular de la renta, Sistemas económicos y economía mixta · **Comp. específiques** CE1 · **Comp. clau** CCL, CD, CC

Plantejament

En la unitat heu vist que l'aigua de Barcelona va deixar de ser un bé lliure el 2024. Ara anireu a mirar un conflicte paregut amb una diferència important: ací l'aigua no la repartix el cel, la repartix un **aqüeducte de quasi 300 quilòmetres**, i el que es discutix és quanta en passa.

Treballareu com un periodista econòmic seriós: primer separar el comprovable de l'opposable, després dibuixar el mapa d'interessos i al final respondre sense escapar-vos: **trieu el que trieu, qui paga el cost?**

Avís: ací no hi ha bàndol bo. Hi ha un recurs escàs amb usos alternatius, que és justament el que estudia l'economia.

Objectius didàctics

- Distingir en un text periodístic les afirmacions positives de les normatives.
- Identificar els agents afectats per una decisió pública i descriure com els afecta.
- Aplicar el concepte de cost d'oportunitat a una decisió col·lectiva sense solució òptima.
- Comprovar una dada en la seua font oficial en compte de fiar-se del titular.
- Formular una posició pròpia reconeixent el que costa a altres.

La notícia (resum elaborat per nosaltres a partir de fonts oficials)

El transvasament Tajo-Segura repartix menys aigua des de 2023. Funciona des de 1979: arreplega aigua dels embassaments de la capçalera del Tajo, a Entrepeñas i Buendía (Guadalajara i Conca), i la porta al sud-est peninsular. Amb eixa aigua es reguen al voltant de **147.000 hectàrees** a Alacant, Múrcia i Almeria i es completa l'abastiment d'aigua potable d'uns **2,5 milions de persones**, que superen els tres milions a l'estiu (Sindicato Central de Regantes del Acueducto Tajo-Segura i Mancomunidad de los Canales del Taibilla).

El **Real Decreto 35/2023, de 24 de enero** (BOE de 10 de febrer de 2023), va aprovar els plans hidrològics 2023-2027 i va fixar per primera vegada un règim obligatori de **cabals ecològics** al Tajo: la quantitat mínima d'aigua que s'ha de quedar al riu perquè no muira. A Aranjuez, el cabal mínim passa de **6 m³/s a 7 m³/s des de 2023**, puja a **8 m³/s el 2026** i arriba a **uns 8,65 m³/s el 2027**. L'aigua que es queda al riu és aigua que no es pot transvasar.

Les reaccions van ser oposades. Els regants del Llevant i els governs de Múrcia, la Comunitat Valenciana i Andalusia van advertir de pèrdues de regadiu i d'ocupació, i van recórrer el pla davant dels tribunals. Castella-la Manxa, els pobles riberencs del Tajo i les organitzacions ecologistes van respondre que el riu portava dècades amb menys cabal del que necessita per a estar viu. El Govern sosté que complix la Directiva Marc de l'Aigua europea i que el sud-est ha de cobrir part de la seua demanda amb dessalació.

Fonts: BOE-A-2023-3511 (Real Decreto 35/2023); Confederación Hidrográfica del Tajo, Plan Hidrológico 2023-2027; Sindicato Central de Regantes del Acueducto Tajo-Segura; cobertura de la premsa nacional i regional entre 2023 i 2025.

Passos (sessió de 50 min)

- 1. Lectura individual (7 min).** Llegiu el resum i subratlleu en un color les xifres i en un altre les valoracions.
- 2. Dades i opinions (10 min).** En grup, classifiqueu les sis afirmacions de la plantilla. Regla: si es pot comprovar en una estadística o en un butlletí oficial, és **positiva**; si diu el que *hauria* de passar, és **normativa**.
- 3. Comprovació (8 min).** Cada grup tria **una** dada i la verifica en la seua font: el BOE per al reial decret, la Confederación Hidrográfica del Tajo per als cabals. Anoteu on ho heu trobat.
- 4. Qui guanya, qui perd (15 min).** Empleneu la segona plantilla per a les dues alternatives. En les dues columnes hi ha d'haver perjudicats: qui només trobe guanyadors en la seua opció preferida no ha acabat.
- 5. Posada en comú i posició (10 min).** A la pissarra s'ajunta el mapa d'afectats de tota la classe. Després, cada persona escriu dues frases al seu quadern: una **positiva** («el pla fixa un cabal mínim de...») i una **normativa** («crec que hauria de...»), i assenyalat a qui li costa la seua proposta.

Plantilla 1 – Dades i opinions

AFIRMACIÓ	POSITIVA O NORMATIVA?	COM ES COMPROVARIA?
El cabal mínim a Aranjuez puja de 6 a 7 m³/s des de 2023		
El transvasament rega unes 147.000 hectàrees		
El Tajo hauria de portar més aigua encara que es regue menys		
La dessalació és la solució per al sud-est		
El pla va ser aprovat pel Real Decreto 35/2023		
Retallar el transvasament arruïnà els agricultors del Llevant		

Plantilla 2 — Qui guanya, qui perd

AFECTAT	SI PUJA EL CABAL ECOLÒGIC DEL TAJO	SI ES MANTÉ EL TRANSVASAMENT COM ABANS
Agricultors de Múrcia, Alacant i Almeria		
Veïns dels pobles riberencs del Tajo		
Consumidors de fruites i hortalisses de tota Europa		
Ecosistema del riu Tajo		
Els qui paguen el rebut de l'aigua al sud-est		
Cost d'oportunitat d'esta opció		

Críteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Classificació dada/opinió	Les sis afirmacions ben classificades i justificades	25 %
Comprovació en la font	Verifica una dada i aporta on l'ha trobada	15 %
Mapa d'afectats	Emplena les dues columnes amb perjudicats en ambdues	30 %
Cost d'oportunitat	Anomena el que es perd en cada alternativa, no només el que es guanya	20 %
Posició pròpia	Dues frases, una positiva i una normativa, ben diferenciades	10 %

Variants i extensions

- **Per a qui va avançat:** busqueu què obliga a fer a Espanya la Directiva Marc de l'Aigua (2000/60/CE). Canvia el debat o només canvia qui té l'última paraula?
- **Per a qui necessita suport:** entregueu la plantilla 1 amb dues files ja classificades com a exemple i reduïu la plantilla 2 a tres afectats.
- **Versió local:** si viviu a la Comunitat Valenciana, substituïu el cas pel repartiment de l'aigua a l'Horta i les séquies del Tribunal de les Aigües, amb la mateixa estructura de plantilles.
- **Connexió:** compareu amb el cas d'obertura del llibre (Barcelona, 2024): allí l'escassetat la va portar la falta de pluja; ací, una decisió sobre un repartiment.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE